

Výroční zpráva o výkonu regionálních funkcí v roce 2023

Pověřená knihovna: Městská knihovna Náchod, o.p.s.

1. Cíle a zajištění regionálních funkcí v roce 2023

Stejně jako v předchozích letech jsme i v roce 2023 pokračovali ve své činnosti tak, aby docházelo k poskytování kvalitních regionálních služeb všem zájemcům na území našeho regionu a aby se prostřednictvím nabízených služeb zvýšila úroveň knihovnické a informační činnosti i těch nejmenších knihoven.

Síť obsluhovaných knihoven zůstává stejná. Z důvodu nezájmu zřizovatele zůstává od konce roku 2016 pozastavena činnost Obecní knihovny Hynčice. I nadále platí, že obec nemá zájem knihovnu definitivně rušit.

Mezi obsluhované knihovny patří i Odborná knihovna Oblastní nemocnice Náchod, která využívá výměnné fondy.

Na výkon regionálních funkcí přidělil Krajský úřad Královéhradeckého kraje knihovně dotaci ve výši 2 396 200 Kč, což je o 100 300 Kč více než v předchozím roce.

Na nákup výměnného fondu přispělo 48 zřizovatelů neprofesionálních knihoven částkou 384 686 Kč. To je o 593 Kč více než v loňském roce. Část obcí zřizuje více knihoven (Studnice, Kramolna, Velichovky, Rychnovek, Provodov-Šonov, Nahorany a Zábrodí), proto je počet přispívajících obcí nižší než počet knihoven.

Některé obce vydávají značné částky na nákup literatury do fondu vlastní knihovny a služeb výměnných souborů využívají minimálně (Hoříčky, Chvalkovice, Adršpach). Tyto obce na nákup výměnného fondu nepřispívají.

Regionální služby v okrese zajišťovali v roce 2023 pracovníci s přepočteným úvazkem 2,65. Z toho bylo 1,8 úvazku metodika, 0,65 zpracování fondu a 0,2 úvazku řízení a ekonomika. Úvazek zůstal stejný jako v roce předchozím.

Knihovnické služby byly objednány u čtyř profesionálních knihoven s právní subjektivitou (Červený Kostelec, Jaroměř, Nové Město nad Metují a Police nad Metují). Tyto knihovny zajišťují tvorbu a distribuci výměnných souborů z prostředků dotace na regionální funkce i z prostředků přispívajících obcí, a dále poradenskou a konzultační činnost pro základní knihovny provozované obcemi příslušných střediskových obvodů. Městská knihovna Jaroměř zajišťuje pro obecní knihovny svého obvodu i revize fondů. Revize ostatních neprofesionálních knihoven zajišťuje pověřená knihovna Náchod.

2. Výsledky činnosti dle standardů a priorit daných krajskou knihovnou

2.1. Poradenská a konzultační činnost

- Konzultace byly podle potřeby poskytovány pracovníkům obsluhovaných knihoven i zřizovatelům těchto knihoven. Týkaly se především výběru knih z výměnného fondu, zpracování statistiky, dotačních programů pro knihovny, automatizace knihoven, soutěže Knihovna roku Královéhradeckého kraje. Celkem bylo poskytnuto 73 konzultací.

Další odpovědi na dotazy vedené telefonicky nebo e-mailem nejsou v počtu zohledněny, jedná se o velké množství kratších informací, které poskytujeme na vyžádání i z vlastní iniciativy.

- V roce 2023 jsme uskutečnili 126 metodických návštěv, což jsou v průměru 2,1 návštěvy na jednu neprofesionální knihovnu. Metodické návštěvy se týkaly především rozvozu výměnného fondu, automatizace knihoven, aktualizace a revize fondu neprofesionálních knihoven, soutěží Vesnice roku a Knihovna roku Královéhradeckého kraje, přestěhování knihovny a zaučení nových knihovnic.
- Všem profesionálním i neprofesionálním knihovnám byla poskytnuta pomoc při sestavování statistických výkazů.
- Všem starostům jsme předali informaci jak k dotaci VISK, tak i k nové krajské dotaci na rekonstrukci a vybavení knihoven.

Novou krajskou dotaci na modernizaci knihovny využily obce Studnice, Šonov u Broumova a Jestřebí.

Se žádostí do VISKu jsme pomohli knihovně v Křinicích, ve Vysokově, v České Čermné a v Adršpachu. Konzultace jsme poskytli i knihovně ve Velichovkách a ve Stárkově.

- V roce 2023 jsme k regionálnímu automatizovanému systému náchodské knihovny e-Verbis připojili knihovnu v Novém Hrádku, která až dosud využívala svůj samostatný knihovní program.

Díky dotaci VISK jsme připojili knihovnu ve Slatině nad Úpou a v Žernově do regionálního automatizovaného systému Tritius, který začala budovat středisková knihovna v Červeném Kostelci. Obě knihovny až dosud využívaly knihovní systém Clavius. Díky VISKu je do regionálního automatizovaného systému Tritius střediskové knihovny v Novém Městě nad Metují nově připojena i knihovna v Nahořanech.

- Knihovně ve Stárkově, na Novém Hrádku a ve Žďárkách jsme poskytli metodickou pomoc při řešení prostorového vybavení. Realizace proběhne až v roce 2024.
- Městská knihovna Náchod spravuje a dále pravidelně aktualizuje oddíl pro knihovny na svých webových stránkách (proknihovny.mknachod.cz). Jsou zde zveřejňovány aktuální informace z oboru, materiály pro práci v knihovnách, pozvánky na semináře a exkurze, výroční zprávy RF, apod. Součástí je i adresář knihoven regionu Náchod.
- V rámci regionálních funkcí pomáhají střediskové knihovny svým neprofesionálním knihovnám se zakládáním a správou webových stránek. Většina těchto knihoven využívá šablonu webknihovny.cz. O vkládání informací a aktualit na webové stránky se ve většině případů stará metodik, protože samotní knihovníci nemají dostatek technických schopností a dovedností k jejich správě. Knihovníci, kteří projevili zájem si své stránky spravovat sami, byli v administraci stránek proškoleni.

2.2. Hodnocení knihovnických činností

- Do 2. ročníku soutěže **Knihovna roku Královéhradeckého kraje** jsme přihlásili Obecní knihovnu v Hejtmánkovicích. Další soutěžící knihovnou se pak na základě doporučení komise stala Knihovna Jaroslava Cíty ve Vysokově, která získala v soutěži Vesnice roku Cenu hejtmána za moderní knihovnické a informační služby. Obě knihovny jsme se snažili co nejlépe připravit na návštěvu hodnotící komise. Zaměřili jsme se především na knihovní fond, webové stránky knihovny i prostory knihovny, pomohli jsme s prezentací. Krajská komise po červnové návštěvě udělila knihovně v Hejtmánkovicích 2. místo a knihovně ve Vysokově 3. místo. Oběma knihovnám byla předána příslušná finanční odměna.
- Pro udělení titulu **Knihovnick roku 2023** jsme do kategorie knihovnice/knihovnick malé veřejné knihovny nominovali paní Marii Nepovímovou z Obecní knihovny Šonov. V kategorii knihovnice/knihovnick veřejné knihovny ocenění získaly tři bývalé pracovnice Městské knihovny v Náchodě - Mgr. Ivana Votavová, Mgr. Blanka Nešetřilová a Irena Macurová.

- **Průzkum spokojenosti uživatelů** žádná knihovna neprovedla.
- Aktualizaci záznamů v **centrálním adresáři knihoven** si profesionální knihovny zajišťují samy podle aktuálních změn, nejméně však 1x ročně. Aktualizaci záznamů všech neprofesionálních knihoven provedla pověřená knihovna v dubnu.
- Do portálu **Knihovny.cz** je k 31. 12. 2023 z naší oblasti připojena pouze Městská knihovna Jaroměř. Městská knihovna Náchod ani jiné profesionální knihovny v přípravách nepokročily.

2.3. Vzdělávání knihovníků, semináře a porady

V roce 2023 se uskutečnily dvě porady profesionálních knihoven. Na květnové poradě jsme se sjeli v knihovně v České Skalici, na prosincové pak v knihovně v Polici nad Metují.

Dále proběhlo ve střediskových obvodech 8 porad knihovníků neprofesionálních knihoven. Hlavními tématy bylo statistické vykazování, aktuální dění v oboru, dotační programy pro knihovny, práce se čtenáři, knižní novinky.

Pro pracovníky profesionálních i neprofesionálních knihoven uspořádala Městská knihovna v Náchodě tyto akce:

27. 3.	Setkání dětských knihovníků s ukázkovou besedou	16 účastníků	4 hodiny
31. 5.	Digitální knihovna SVK HK	12 účastníků	2 hodiny
6. 9.	Představení knižních a herních novinek od ALBI	16 účastníků	3 hodiny
20. 9.	Digitální knihovna SVK HK	14 účastníků	2 hodiny
20. 9.	Digitální knihovny – praktické vyhledávání	11 účastníků	2 hodiny
6. 10.	Exkurze knihovníků do Havlíčkova Brodu	28 účastníků	7 hodin

V roce 2023 jsme připravili další setkání dětských knihovníků spojené s ukázkovou besedou. Sjeli jsme se tentokrát v červenokostelecké knihovně, besedu pro děti z 2. třídy nám předvedla Hana Nováková. Po besedě proběhlo zhodnocení a výměna zkušeností. S těmito setkáními budeme určitě pokračovat i v příštím roce.

Využili jsme také nabídku kolegů z SVK HK a pozvali je, aby knihovníky na Náchodsku seznámili s digitalizací v knihovnách a důvody, proč je potřebná. Vysvětlili nám, čím jsou digitální knihovny užitečné a jak se plní daty. Následně nám představili Digitální knihovnu SVK HK a Českou digitální knihovnu a ukázali nám možnosti, které tyto knihovny nabízí. Toto školení bylo nejprve součástí porady vedoucích profesionálních knihoven, další se pak uskutečnilo v náchodské knihovně pro profi i neprofi knihovníky. Zájemci se pak mohli zúčastnit ještě navazujícího školení, které jsme uspořádali v Městské knihovně v Jaroměři, kde jsme se už blíže seznámili s vybranými typy dokumentů, které v Digitální knihovně SVK HK najdeme, a také jsme se naučili vyhledávat tak, abychom se sami snadno dostali k požadovaným informacím.

Zájem byl o představení knižních a herních novinek od společnosti ALBI, kterého se zúčastnili jak profi, tak i neprofi knihovníci.

S knihovníky městských i obecních knihoven jsme vyrazili na 33. Knižní veletrh do Havlíčkova Brodu. Součástí programu byla i exkurze v Tiskárnách Havlíčkův Brod a prohlídka nové krajské knihovny.

2.4. Budování výměnných fondů

Stav výměnného fondu k 31. 12. 2023 je 102 307 knihovních jednotek. Roční přírůstek výměnného fondu za rok 2023 je 3 100 knihovních jednotek, úbytek je 4 992 knihovních jednotek. Vyřazována je zastaralá naučná literatura a beletrie.

		soubory	svazky
Výměnné fondy v obsluhovaných knihovnách celkem		1 162	71 487
z	první půjčení dokumentů	171	10 853
toho	prolongace	991	60 634

V roce 2023 jsme do 56 obsluhovaných knihoven rozvezli 171 souborů s 10 853 knihovními jednotkami. V průměru tak bylo do každé knihovny dovezeno 193 knih. Obsluhované knihovny měly k dispozici ještě dalších 991 souborů s 60 634 svazky z minulých let.

2.5. Pomoc při revizi a aktualizaci fondů v obsluhovaných knihovnách

Pracovnice metodického oddělení ve spolupráci s jaroměřskou knihovnou provedly pravidelnou revizi celkem 6 480 knihovních jednotek, a to v šesti knihovnách (v obcích Horní Rybníky, Provodov, Rožnov, Šonov u Nového Města nad Metují, Vlkov a Zábrodí).

V knihovně na Novém Hrádku, ve Stárkově, v Rasoškách a ve Velké Jesenici jsme provedli aktualizaci fondu.

2.6. Nákup, zpracování a distribuce knihovního fondu z prostředků provozovatele

O službu žádá z obsluhovaných knihoven nepožádala.

2.7. Podpora kulturních, vzdělávacích a komunitních aktivit

Metodická pomoc:

- Ze tří vzdělávacích akcí, které jsme letos uspořádali, si účastníci odnesli řadu nápadů pro práci ve svých knihovnách.
- Nové knihovnice ze Stárkova, které chtěly začít pracovat s dětskými čtenáři, jsme vzali do knihovny ve Studnici, kde s tím mají výborné zkušenosti. Knihovnice pak uspořádaly Noc s Andersenem.
- Knihovna ve Vysokově se zapojila do projektu Bookstart. I tady jsme knihovnici vzali do Studnice pro nasbírání inspirace.
- Knihovnice z Vysokova se přišla podívat i na Bookstart do Náchoda.

Praktická pomoc:

- Knihovně na Kramolně jsme pomohli s propagací tradiční vánoční výstavy.
- Pro čtenáře knihovny ve Velkém Poříčí uspořádala pracovnice metodického oddělení dvě procházky po stopách Danny Smiřického.
- Knihovně v Hejtmánkovicích jsme na místě pomohli s akcí Knihobraní.

2.8. Servis automatizovaného knihovního systému využívaného pro výkon regionálních funkcí

Do regionálního automatizovaného systému je v regionu zapojeno 26 knihoven. Ve středisku Náchod je 16 knihoven zapojeno v regionálním systému e-Verbis, v regionálním systému Tritius jsou zapojeny 4 knihovny ze střediska Nové Město nad Metují, 2 knihovny ze střediska Červený Kostelec a 4 knihovny ze střediska Jaromeř. V roce 2023 jsme nepotřebovali žádný speciální zásah.

3. Souhrnné zhodnocení regionálních služeb za rok 2023

V regionu Náchod jsou regionální funkce poskytovány střediskovým systémem, který tu má dlouholetou tradici. Výhodou je blízkost malých knihoven ke střediskům, osobnější přístup k malým knihovnám, dlouhodobé budování vztahů a vazeb s knihovníky i zřizovateli.

Díky dotaci na výkon regionální funkce je možné všestranně rozvíjet knihovnickou činnost a regionální služby se tak stávají jasným přínosem v podpoře veřejných knihoven.

Nejocenenější službou jsou cíleně budované výměnné fondy pro využití v obecních knihovnách. Finanční podpora zřizovatelů neprofesionálních knihoven pak umožňuje budovat širší a pestřejší výměnný fond, který ve svém důsledku znamená možnost nabídnout čtenářům neprofesionálních knihoven větší a širší nabídku titulů.

Přílohy: Výkaz výkonů a financování regionálních funkcí za rok 2023

Zprávu sestavil: Adéla Vlachová

Dne: 30. ledna 2024